

Titel: Studiekammerater og bekendte

Citation: "Studiekammerater og bekendte", i *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. K28*, udg. af Niels Jørgen Cappelørn; Joakim Garff; Johnny Kondrup; Tonny Aagaard Olesen; Steen Tullberg, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 2012 . Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-b43-txr-shoot-ided42b057-dd07-4d3d-9ab4-31f8d099a02a.pdf> (tilgået 30. april 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. K28

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. [Læs CC0-erklæringen](#)

Tekstredøgørelse

1. Manuskriptbeskrivelse
2. Datering og kronologi 138

1. Manuskriptbeskrivelse

Til brevene i gruppen »Studiekammerater og bekendte« findes følgende manuskripter, hvoraf Brev 52, 54-57, 61 og 63-69 befinder sig i Kierkegaard Arkivet (KA) og Brev 44, 53 samt 58-60 i Ny Kongelig Samling (NKS) på Det Kongelige Bibliotek. Brev 43 findes i P.E. Linds arkiv på Rigsarkivet (RA). Brev 45-51 og 62 er gået tabt; teksten findes indirekte overleveret i H.P. Barfods og H. Gottscheds udgave *Af Søren Kierkegaards Efterladte Papirer (EP)*. *

- B43 43 Brev 43. Fra SK til P.E. Lind (SKS 28, 77-79).
2 løse blade i stor 4° med afrevet kant hhv. i venstre og højre side.* De to blade har muligvis udgjort et dobbeltblad.
Ingen paginering.
Papir: gulligt skrivepapir, ribbet; vandmærke: krone, hvorunder står tallet 4 og bogstaverne E G. Mål: ca. 210 × 264 mm.*
Bladene er foldet to gange på langs og to gange på tværs til konvolut
En del korrektioner.
- 43 (mål: ca. 101 × 101 mm*); rest af forsegling.*(RA, Landsarkivet for Sjælland m.m., 05886, Lind, P.E., biskop, og hustru Agnes, 1814-1910, Breve m.m., kasse 1; B&A 5)
- 44 Brev 44. Fra SK til Chr. Agerskov (SKS 28, 80).
1 løst blad i stor 4°.
Papir: gulligt skrivepapir, ribbet; rest af vandmærke: posthorn. Mål: ca. 207 × 270 mm.
Bladet har været foldet to gange på langs og to gange på tværs og yderligere et antal gange på både langs og tværs.
Rectosiden er ca. halvt beskrevet, versosiden ubeskrevet.
Få korrektioner.
(NKS 1994 2°; B&A 7)
- 45 Brev 45. Fra SK til P.J. Spang (SKS 28, 80-83).
Ms. er gået tabt.
Teksten er trykt i *EP I-II*, s. 285-287. På s. 284 hedder det: »Brevet, som er uden Datum, er stemplet i *Berlin* 18. Novbr. 1841.«
(B&A 51)
- 46 Brev 46. Fra SK til P.J. Spang (SKS 28, 83-85).
Ms. er gået tabt.
Teksten er trykt i *EP I-II*, s. 307-310.
(B&A 61)
- 47 Brev 47. Fra SK til Christiane Ph. Spang (SKS 28, 86).
Ms. er gået tabt.
Teksten er trykt i *EP I-II*, s. 310.
(B&A 142)
- 48 Brev 48. Fra SK til Christiane Ph. Spang (SKS 28, 86).
Ms. er gået tabt.
Teksten er trykt i *EP I-II*, s. 310-311.

- 48 (B&A 143)
- 49 Brev 49. Fra SK til Christiane Ph. Spang (SKS 28, 87-88).
Ms. er gået tabt.
Teksten er trykt i *EP I-II*, s. 311-313.
(B&A 144)
- 49
- 50 Brev 50. Fra Christiane Ph. Spang til SK (SKS 28, 88).
Ms. er gået tabt.
Teksten er trykt i *EP I-II*, s. 313. Her er Brev 50 og 51 knyttet sammen på flg. vis: »De to følgende Billetter høre aabenbart sammen; derfor meddeles som Indledning til S. K.s Brev de ligeledes udaterede Linier fra *Fru Spang*«. (B&A 145)
- 50
- 51 Brev 51. Fra SK til Christiane Ph. Spang (SKS 28, 88-89).
Ms. er gået tabt.
Teksten er trykt i *EP I-II*, s. 313-314.
(*L-fort.* 353, *B-fort.* 353v; B&A 146)
- 51
- 52 Brev 52. Fra Christiane Ph. Spang til SK (SKS 28, 89).
1 dobbeltblad i lille 8° med ramme af rød dobbeltstreg på bl. [1r].
Ingen paginering.
Papir: gulligt skrivepapir, glat. Mål: 101 × 158 mm.
Bladene har efter beskrivning været foldet to gange på tværs til konvolut (mål: 101 × 60 mm); rest af oblat.
Bl. [1v]-[2r] er ubeskrevet.
(*L-fort.* + *B-fort.* 322; KA, D pk. 2 læg 29; B&A 301)
- 52
- 53 Brev 53. Fra J.F. Giødwad og SK (alias Victor Eremita) til P.L. Møller (SKS 28, 89-90). Se illustration 5, SKS 28, 91.
1 løst blad i 4° med afklippet kant nederst og i højre side og afrevet kant i venstre side.
Ingen paginering.
Papir: blåligt velin, glat. Mål: 180 × 270 mm.
Bladet har efter beskrivning været foldet tre gange på langs og tre gange på tværs.
Versosiden er ubeskrevet.
(NKS 4941 4° I,1; B&A 121*)
- 53
- 54 Brev 54. Fra SK til H.P. Kofoed-Hansen (SKS 28, 90-93).
1 dobbeltblad + 1 løst blad i 4°; det løse blad har afrevet kant i venstre side.
Ingen paginering.
Papir: gulligt koncept, glat. Mål: 172 × 203 mm.
Bladene har efter beskrivning været foldet to gange på langs og to gange på tværs. Bl. [1]-[2] bærer præg af at have været foldet yderligere en gang på langs.
En del korrektioner.
(*L-fort.* 353, *B-fort.* 353t; KA, D pk. 2 læg 16; B&A 139)
- 54
- 55 Brev 55. Fra H.P. Kofoed-Hansen til SK (SKS 28, 93-95).
1 dobbeltblad i 8°.
Ingen paginering.
Papir: gulligt postvelin, glat. I øverste højre hjørne af bl. [1r] findes et blindtryk: en krone; nedenunder står BATH. Mål: 131 × 209 mm.
Bladene har efter beskrivning været foldet to gange på tværs.
Få korrektioner.
(*L-fort.* + *B-fort.* 239; KA, D pk. 2 læg 16; B&A 279)
- 55

- 56 Brev 56. Fra H.P. Kofoed-Hansen til SK (SKS 28, 95-99).
1 dobbeltblad + 1 løst blad i 8°.
Ingen paginering.
Papir: gulligt postvelin, glat. I øverste højre hjørne af bl. [1r] og [3r] findes et blindtryk: en krone; nedenunder står BATH. Mål: 140 × 224 mm.
Bladene har efter beskrivning været foldet to gange på tværs.
Bl. [3v] er ca. halvt beskrevet.
Få korrektioner.
(L-fort. + B-fort. 239; KA, D pk. 2 læg 16; B&A 293)
- 56
- 57 Brev 57. Fra H.P. Kofoed-Hansen til SK (SKS 28, 100-102).
1 dobbeltblad i 8°.
Ingen paginering.
Papir: gulligt postvelin, glat. I øverste højre hjørne af bl. [2r] findes et blindtryk: en krone; nedenunder står BATH. Mål: 141 × 224 mm.
Bladene har efter beskrivning været foldet en gang på langs og to gange på tværs.
En enkelt korrektion.
(L-fort. + B-fort. 239; KA, D pk. 2 læg 16; B&A 297)
- 57
- 58 Brev 58. Fra SK til Chr. Molbech (SKS 28, 102-103).
1 løst blad i 4° med afrevet kant i venstre side.
Ingen paginering.
Papir: gulligt koncept, glat. Mål: 169 × 191 mm.
Bladet har efter beskrivning været foldet to gange på langs og to gange på tværs til konvolut (mål: 100 × 64 mm); rest af oblat.
(NKS 1299 2°; B&A 169)
- 58
- 59 Brev 59. Fra Chr. Molbech til SK, kladde (SKS 28, 103-104).
1 dobbeltblad i 8°.
Ingen paginering.
Papir: gulligt skrivepapir, ribbet. Vandmærke: C & I H[ONIG]. Mål: 138 × 223 mm.
Bl. [1v]-[2v] er ubeskrevet.
En del korrektioner (se illustration 6, SKS 28, 105).
(NKS 2336 V 4°)
- 59
- 60 Brev 60. Fra SK til Chr. Molbech (SKS 28, 104-106).
1 dobbeltblad i 4°.
Ingen paginering.
Papir: gulligt koncept, glat. Mål: 171 × 207 mm.
Bladene har efter beskrivning været foldet to gange på langs og to gange på tværs til konvolut (mål: 111 × 93 mm); grøn oblat. Konvolutten har desuden været foldet en gang på tværs.
Bl. [1v] er ca. en tredjedel beskrevet, bl. [2r] ubeskrevet.
Få korrektioner.
(NKS 2336 4°)
- 60
- 61 Brev 61. Fra F.L.B. Zeuthen til SK (SKS 28, 106-107).
1 dobbeltblad i 8°.
Ingen paginering.
Papir: blåligt velin, glat. I øverste højre hjørne af bl. [2r] findes et blindtryk: en krone; ovenover står »Superfine«, nedenunder BATH. Mål: 133 × 210 mm.
Bladene har efter beskrivning været foldet to gange på langs og to gange på tværs til konvolut (mål: 124 × 57 mm); rest af oblat. Konvolutten har desuden været foldet en gang på langs.
Bl. [2r] er ca. halvt beskrevet.
Få korrektioner.
(L-fort. + B-fort. 322; KA, D pk. 2 læg 41; B&A 174)
- 61

- 62 Brev 62. Fra SK til F.L.B. Zeuthen (SKS 28, 108).
Ms. er gået tabt.
Teksten er trykt i *EP V*, s. 397.
(B&A 175)
- 62
- 63 Brev 63. Fra SK til J.L. Phister (SKS 28, 108-109). Tekstgrundlaget i SKS 28 er ms. 63.2.
Kladde.
- 63.1 1 løst blad i 4° med afrevet kant i venstre side.
Ingen paginering.
Papir: gulligt koncept, glat. Mål: 165 × 198 mm.
Bladet har efter beskrivelse været foldet en gang på tværs.
Versosiden er ubeskrevet.
En del korrektioner.
- 63.1
- 63.2 Renskrift.
1 løst blad i 4° med afrevet kant i venstre side.
Ingen paginering.
Papir: gulligt koncept, glat. Mål: 164 × 198 mm.
Bladet har efter beskrivelse været foldet to gange på langs og to gange på tværs til konvolut (mål: 98 × 73 mm).
Få korrektioner.
(KA, D pk. 2 læg 24; B&A 193)
- 63.2
- 63 (KA, D pk. 2 læg 24; B&A 193)
- 64 Brev 64. Fra SK til J.L. Phister (SKS 28, 109-110). Tekstgrundlaget i SKS 28 er ms. 64.2.
Kladde.
- 64.1 1 løst blad i 4° med afrevet kant i højre side.
Ingen paginering.
Papir: gulligt koncept, glat. Mål: 168 × 208 mm.
Bladet har efter beskrivelse været foldet en gang på tværs.
Mange korrektioner, heriblandt to overstregninger med blyant.
- 64.1
- 64.2 Renskrift.
1 dobbeltblad i 4°.
Ingen paginering.
Papir: gulligt koncept, glat. Mål: 168 × 202 mm.
Bladene har efter beskrivelse været foldet en gang på tværs.
Bl. [2] er ubeskrevet.
En enkelt korrektion.
(L-fort. 319, B-fort. 319.30; KA, D pk. 2 læg 24; B&A 274)
- 64.2
- 64 (L-fort. 319, B-fort. 319.30; KA, D pk. 2 læg 24; B&A 274)
- 65 Brev 65. Fra SK til C.E. Kiellerup (SKS 28, 110-111).
1 løst blad i 4° med afrevet kant i venstre side.
Ingen paginering.
Papir: gulligt koncept, glat. Mål: 171 × 205 mm.
Bladet har efter beskrivelse været foldet to gange på langs og to gange på tværs til konvolut (mål: 99 × 78 mm). Bladet har desuden været foldet yderligere en gang på tværs.
En del korrektioner, heriblandt en længere tilføjelse på langs i randen af papiret.
(L-fort. + B-fort. 315; KA, D pk. 2 læg 15; B&A 218)
- 65

- 66 Brev 66. Fra SK til P.M. Stilling, kladde (SKS 28, 111-112).
1 løst blad i 4° med afrevet kant i venstre side.
Ingen paginering.
Papir: blåligt koncept, groft. Mål: 169 × 209 mm.
Bladet har efter beskrivning været foldet en gang på tværs.
Mange korrektioner, heriblandt sletning af al tekst på versosiden.
(KA, D pk. 2 læg 32a; B&A 241)
- 66
- 67 Brev 67. Fra O.L. Bang til SK (SKS 28, 113).
1 dobbeltblad i 8°.
Ingen paginering.
Papir: blåligt postvelin, glat. Mål: ca. 132 × 213 mm.
Bladene har efter beskrivning været foldet to gange på tværs til konvolut (mål: 134 × 80 mm); forsegling med oblat.
Bl. [1v]-[2r] er ubeskrevet.
(L-fort. + B-fort. 315; KA, D pk. 2 læg 2; B&A 242)
- 67
- 68 Brev 68. Fra O.L. Bang til SK (SKS 28, 114-118); består af et brev og en konvolut.
Brev.
68.1 1 dobbeltblad i 2°.
Ingen paginering.
Papir: gulligt koncept, glat. Mål: 212 × 344 mm.
Bladene har efter beskrivning været foldet en gang på langs og en gang på tværs.
En del korrektioner.
- 68.1
- 68.2 Konvolut.
1 dobbeltblad i stor 4° med afklippet kant øverst.
Ingen paginering.
Papir: gulligt koncept, glat. Mål: 205 × 273 mm.
Bladet er foldet to gange på langs og to gange på tværs til konvolut (mål: 175 × 115 mm); rest af sort laksegl med våbenskjold som signet. Konvolutten har desuden været foldet en gang på langs.
Versosiden er ubeskrevet.
På konvolutten findes i øverste højre hjørne et poststempel: »F: 10 269 50 P:«.
(L-fort. + B-fort. 315; KA, D pk. 2 læg 2; B&A 267)
- 68.2
- 68 (L-fort. + B-fort. 315; KA, D pk. 2 læg 2; B&A 267)
- 69 Brev 69. Fra O.L. Bang til SK (SKS 28, 119-122).
1 dobbeltblad i stor 4°.
Ingen paginering.
Papir: gulligt koncept, glat. Mål: 205 × 255 mm.
Bladene har efter beskrivning været foldet to gange på langs og en gang på tværs.
Få korrektioner.
(L-fort. + B-fort. 239; KA, D pk. 2 læg 2; B&A 284)(L-fort. 239, 315, 319, 322, 353, B-fort. 239, 315, 319.30, 322, 353t, 353v; KA, D pk. 2 læg 2, 15, 16, 24, 29, 32a og 41; NKS 1299 2°, NKS 1994 2°, NKS 2336 4°, NKS 4941 4° I,1; RA, Landsarkivet for Sjælland m.m., 05886, Lind, P.E., biskop, og hustru Agnes, 1814-1910, Breve m.m., kasse 1; B&A 5, 7, 51, 61, 121, 139, 142-146, 169, 174-175, 193, 218, 241-242, 267, 274, 279, 284, 293, 297 og 301)
- 69

2. Datering og kronologi

Gruppen består af SKs studiekammerater, dels fra Borgerdydsskolen, dels fra Københavns Universitet, og af nære bekendte af SK. Af de 27 breve er 16 dateret: Brev 43 (til P.E. Lind) er dateret den 6. juli 1835, Brev 44 (til Chr. Agerskov) den 7. dec. 1837, Brev 45 (til P.J. Spang) er poststempelt den 18. nov. 1841, Brev 46 (ligeledes til P.J. Spang) er dateret den 8. jan. (som må være 1842, da det ligesom Brev 45 er skrevet under SKs første ophold i Berlin), Brev 53 (til P.L. Møller) er dateret den 25. og 27. dec. 1845,* Brev 55 (fra H.P. Kofoed-Hansen) den 11. juli 1851, Brev 56 (fra H.P. Kofoed-Hansen) den 30. marts 1852, Brev 57 (fra H.P. Kofoed-Hansen) den 13. juli 1852, Brev 59 (fra Chr. Molbech) den 29. april 1847, Brev 60 (til Chr. Molbech) den 30. okt. 1848, Brev 61 (fra F.L.B. Zeuthen) den 11. maj 1848, Brev 64 (til J.L. Phister) den 31. dec. 1850, Brev 65 (til C.E. Kiellerup; muligvis en kladde) den 4. aug. 1849, Brev 67 (fra O.L. Bang) den 28. dec. 1849, Brev 68 (fra O.L. Bang) den 25. sept. 1850 og Brev 69 (fra O.L. Bang) den 17. aug. 1851.

De udaterede breve kan med større eller mindre præcision dateres indirekte. Brev 47-51 (til og fra Christiane Ph. Spang) må henregnes til tidsrummet 1846-47. Christiane Spangs mand, P.J. Spang, døde den 14. jan. 1846, og brevene bærer præg af, at fru Spang er blevet enke kort forinden (jf. Brev 49, SKS 28, 87,21-32). Det forklarer også, hvorfor SK kan henvende sig direkte til hende og ikke skal gå via hendes mand, som deorum foreskrev, når det gjaldt gifte kvinder. Brev 51 indeholder endvidere formuleringen: »Skulde dette ikke være en Donkraft, med hvilken det som bekjendt er allervanskeligst at løfte Livets Ubetydeligheder« (SKS 28, 88,23-25). En lignende formulering findes i journaloptegnelsen NB2:63 fra maj eller juni 1847.* Brev 52 er formentlig fra 1851, idet Christiane Spang her spørger SK, om hun må låne Adam Oehlenschlägers erindringer, som udkom 1850-51.

Brev 54 fra SK til H.P. Kofoed-Hansen er sandsynligvis fra april 1846, idet SK omtaler en velvillig anmeldelse af Kofoed-Hansens *Kjød og Aand, eller De to Veie. En Sjælehistorie* (af pseudonymen Jean Pierre), Odense 1846. Det drejer sig formentlig om en anmeldelse bragt i *Nordisk Literatur-Tidende* den 29. marts 1846.* Brev 58 fra SK til Chr. Molbech må være fra sidst i april 1847, idet Brev 59, der er en kladde dateret den 29. april 1847, er et svar på dette.

Brev 62 fra SK til F.L.B. Zeuthen er skrevet som tak for Brev 61, der er dateret den 11. maj 1848. Brev 63 er fra SK til skuespilleren J.L. Phister og knytter sig til artiklen »Hr Phister som Captain Scipio« (SKS 16, 127-143), der blev skrevet i dec. 1848. Dog er brevet nok aldrig blevet afsendt.* Endelig takker SK i Brev 66 P.M. Stilling for en tilsendt bog. Det drejer sig om Stillings stridsskrift *Om den indbildte Forsoning af Tro og - Viden med særligt Hensyn til Prof. Martensens »christelige Dogmatik.« Kritisk-polemisk Afhandling*, Kbh. 1850, ktl. 802, som udkom den 21. dec. 1849. Det overleverede brev er en kladde, på hvis versoside (SKS 28, 112,16-34) SK har slettet en længere passage, som han derpå har ført ind i journalen i let ændret form.*